

Denk mee over de toekomst van Haaksbergen!

Inleiding

Voor de Toekomstvisie Haaksbergen 2030 zijn vier scenario's - met een tijdshorizon van 2030 - opgesteld. Deze toekomstbeelden zijn gebaseerd op de uitkomsten van diverse bijeenkomsten en activiteiten die de afgelopen maanden hebben plaatsgevonden. Er zijn twee workshops geweest met 'ambassadeurs', ongeveer 60 mensen die de Haaksbergse samenleving in al zijn geledingen en facetten vertegenwoordigen. Denk aan een bestuurder van een sportvereniging of een welzijnsinstelling. In de eerste workshop is gekeken is naar de identiteit van Haaksbergen en de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor de gemeente.

In de tweede workshop is gekeken naar de belangrijkste keuzes die voor Haaksbergen voorliggen. Daarnaast zijn meerdere gesprekken gevoerd en interviews afgenomen en zijn de belangrijkste rapporten en onderzoeken van de gemeente Haaksbergen bekeken. Ook de jeugd is betrokken bij de toekomstvisie. Leerlingen van groep 8 van de Bonifatiuschool hebben in werkstukken weergegeven hoe zij denken dat Haaksbergen er in 2030 zal uitzien.

De scenario's zijn geen voorspellingen, maar beelden van hoe de toekomst van Haaksbergen er *mogelijkerwijs* kan uitzien. De toekomstbeelden helpen inwoners om zich in de toekomst van Haaksbergen te verplaatsen en zich een mening te vormen over wat de meest gewenste toekomst is.

De vier toekomstbeelden zijn gebaseerd op de twee meest impactrijke keuzes die naar boven kwamen tijdens de workshops met de ambassadeurs. Die keuzes zijn: het karakter van Haaksbergen ('groene oase' versus 'bruisend dorp') en de focus ('naar binnen gericht' versus 'naar buiten gericht'). Dit resulteert in het volgende model met bijbehorende toekomstbeelden:

Zie pagina 3

De toekomstbeelden dienen als dialoog-instrument. Anders gezegd, met de scenario's kunnen de inwoners van Haaksbergen een goede discussie voeren over de toekomst van hun gemeente. De toekomstbeelden worden besproken tijdens twee Toekomstcafés op 22 en 23 november en op Dag van de Toekomst op 26 november.

Tijdens deze bijeenkomsten geven de deelnemers een oordeel over de scenario's. Wat vinden ze aantrekkelijk of onaantrekkelijk aan ieder toekomstbeeld? Aan het einde van de bijeenkomst wordt aan de deelnemers gevraagd of ze een voorkeur hebben voor een bepaald toekomstbeeld. Op basis van de uitkomsten komt er naar verwachting een voorkeursscenario naar voren (bijvoorbeeld een toekomstbeeld aangevuld met één of meerdere elementen van andere toekomstbeelden, of wellicht een combinatie van twee toekomstbeelden).

Deze voorkeursvariant zal vervolgens worden vertaald naar een conceptvisie. Uiteindelijk beslist de gemeenteraad over de visie. Naar verwachting zal de toekomstvisie Haaksbergen 2030 eind december door de gemeenteraad worden vastgesteld.

Naar binnen
gericht

ONS KENT ONS

Groene
oase

DE JEUGD HEEFT DE TOEKOMST

Bruisend
dorp

BUITEN WONEN

Naar buiten
gericht

DUURZAAM EN STERK IN DE REGIO

Scenario 1: Ons kent ons

Profilering: groene oase
Mentaliteit: naar binnen gericht

Samenleving en welzijn

In 2030 is Haaksbergen een groene oase in een verstedelijkte regio. Juist doordat de bevolking vergrijst, bestaat Haaksbergen uit een steeds hechtere gemeenschap. De sterke sociale cohesie blijkt uit het actieve verenigingsleven. De participatiesamenleving die in de jaren '10 werd bepleit door de overheid, bestaat in Haaksbergen al eeuwen: noaberschap is onderdeel van de Haaksbergse mentaliteit.

Haaksbergen houdt het voorzieningenaanbod op peil. De middelbare school heeft het moeilijk door de lage instroom van leerlingen. In het centrum van Haaksbergen is een goed aanbod voor dagelijkse boodschappen en de sfeer is rustig en gezellig. Men groet elkaar op straat en men helpt elkaar waar kan.

Haaksbergen kent een kleinschalig cultureel aanbod en de inwoners genieten volop van de groene omgeving. Doordat de natuurgebieden rondom het dorp niet worden verstoord door hotels en pannenkoekenrestaurants, blijft de omgeving grotendeels onontdekt terrein voor toeristen. Haaksbergen biedt een oase van rust en haar dorpse karakter wordt gekoesterd door de inwoners.

Ruimte en wonen

De N18 heeft een grote invloed gehad op de dynamiek in Haaksbergen. In plaats van de gehoopte aansluiting in de regio, rijdt men Haaksbergen nu in grote vaart voorbij. Men is zo snel in grotere steden, dat steeds meer mensen een baan hebben in Enschede of Hengelo. 's Avonds keren veel inwoners terug naar Haaksbergen.

Veel jongeren verhuizen vanaf hun achttiende naar grotere gemeenten in de omgeving. Daardoor zijn in 2030 geen grootschalige

nieuwbouwprojecten verwezenlijkt. Toch is er veel vernieuwing. Zo zijn veel oude bedrijfsgebouwen omgevormd tot wooncomplexen waar ouderen zorg op maat krijgen. Vaak wordt die zorg verleend door familie en vrienden uit de hechte gemeenschap.

Financieel is er weinig ruimte om grote investeringen te doen in het centrum van Haaksbergen of in de ruimtelijke versterking van de omliggende wijken. De groenvoorziening wordt echter goed op peil gehouden en het dorp heeft een vriendelijke uitstraling.

Economie en ondernemen

In 2030 is de werkgelegenheid in Haaksbergen afgenomen als gevolg van automatisering en robotisering. Ook de nog altijd voortschrijdende vergrijzing heeft grote invloed op de werkgelegenheid in het dorp. Onder meer door de komst van de N18 overheerst leegstand in het centrum. Ook de bedrijvigheid schuift steeds meer op in de richting van steden in de omgeving als Enschede, Hengelo, maar ook in de richting van Ahaus. Veel inwoners van Haaksbergen werken dan ook in deze steden in de regio. De ouderendruk heeft wel geleid tot meer werkgelegenheid in de zorg.

Door de verarming van het voorzieningenaanbod trekken veel jongeren na de middelbare school weg uit Haaksbergen. De gevolgen hiervan worden ook door agrariërs opgemerkt: gebrek aan opvolging is een toegenomen probleem.

Hoewel het winkelaanbod is afgenomen doordat mensen overheersend online inkopen doen, is de markt op woensdag nog altijd een belangrijke trekpleister voor inwoners. Men ontmoet elkaar en doet de wekelijkse boodschappen.

Duurzaamheid

De ambities van Haaksbergen op het gebied van duurzaamheid zijn in 2030 niet heel groot. Het Stepelerveld is nog altijd een duurzaam bedrijventerrein, maar dit gebied heeft nauwelijks

navolging gekregen in de rest van de gemeente. Duurzaamheid is in Haaksbergen daarmee vooral onderhoud van groen: de groene omgeving wordt goed beschermd, hier zijn de inwoners trots op.

Gemeente

De gemeentelijke overheid is terughoudend in het zelf nemen van initiatieven. De gemeente Haaksbergen stelt zich faciliterend naar de inwoners op: initiatieven van burgers worden zoveel mogelijk ondersteund, maar de inwoners moeten zelf het werk verrichten.

ONS KENT ONS

Scenario 2: De jeugd heeft de toekomst

Profilering: bruisend dorp
Mentaliteit: naar binnen gericht

Samenleving en welzijn

In 2016 besluiten inwoners, ondernemers en de gemeente gezamenlijk de schouders eronder te zetten. Vergrijzing drukt op de bevolkingssamenstelling, maar Haaksbergen zet in op het behoud van jongeren.

Dat betekende aanvankelijk dat jongeren werd gevraagd om mee te praten: waar hebben jullie behoefte aan? Wat is de kracht van het dorp? Veel geld was er niet, maar juist dat leidde tot creatieve ideeën. De deeleconomie ontwikkelde zich snel, in het van oudsher hechte Haaksbergen. Het rommelige Haaksbergse centrum bleek een uitstekende broedplaats voor creatieve initiatieven. In leegstaande winkelpanden vonden jongeren een plek om elkaar te ontmoeten en samen te werken. In oude bedrijfspanden werden nieuwe woonvormen ontwikkeld, waardoor jong en oud vaker gemengd wonen.

Door in het centrum ruimte te bieden aan creativiteit, is het centrum steeds meer een ontmoetingsplek. In de loop van de jaren '20 openden steeds meer kleine horecagelegenheden en ateliers van ontwerpers hun deuren in het hart van Haaksbergen. Hierdoor is er met name in het weekend steeds meer aanloop vanuit de regio. De kleine creatieve bedrijven in het centrum geven Haaksbergen een jonge, initiatiefrijke uitstraling.

Ruimte en wonen

In de jaren '10 was er nauwelijks geld om te investeren in ruimtelijke ontwikkeling. Door in te zetten op de hechte gemeenschap en creatieve jongeren en ondernemers de ruimte te bieden, is de situatie in 2030 heel anders. De Haaksbergse bevolking nam zelf initiatief om de leefomgeving te ontwikkelen. Inwoners investeerden samen in publiek groen, zonnepanelen zijn eerder de regel dan uitzondering en leegstaande panden kregen een nieuwe bestemming.

2030 markeert het startpunt van een nieuwe verandering: Haaksbergen heeft ruimte om te investeren en belangrijker nog, grote plannen. Haaksbergen zet al ruim een decennium in op kleinschaligheid en de deeleconomie floreert. Nu heeft Haaksbergen de ambitie om de eerste volledig circulaire gemeente van de regio te worden.

In 2030 is het aandeel zelfsturende elektrische auto's sterk gegroeid. Alleen old timers rijden nog op fossiele brandstof -- en betalen daar torenhoge belasting voor. Er wordt al jaren geïnvesteerd in de benodigde infrastructuur voor elektrisch rijden, maar er zijn plannen om de gemeente alleen nog toegankelijk te maken voor elektrische auto's en vrachtvervoerders. Bij de afritten van de N18 komen knooppunten, waar goederen worden overgeladen op kleine, zelfsturende, elektrische vrachtvoertuigen en waar elektrisch openbaar vervoer mensen naar het centrum brengt. Deze vérgaande ambities vormen wel een barrière om de gemeente in te komen.

In het kader van de circulaire economie wordt alle afval binnen de gemeente in een geavanceerde afvalverwerkingcentrale verwerkt en opgevaardeerd. Hoewel, het woord 'afval' wordt nauwelijks nog gebruikt. Afval is immers ook weer grondstof.

Economie en ondernemen

De werkgelegenheid is aangetrokken door nieuwe bedrijvigheid, die vooral bestaat uit kennisintensieve, zelfstandige bedrijfjes. Veel spin-offs van de Universiteit Twente vestigen zich in Haaksbergen, doordat Haaksbergen goedkope bedrijfsruimte en steeds meer gelijkgestemden biedt. In 2030 wonen en werken meer hogeropgeleiden in Haaksbergen.

Maar ook voor lageropgeleiden biedt de nieuwe dynamiek in het dorp een bron van werkgelegenheid, bijvoorbeeld door het toenemende horeca-aanbod.

Duurzaamheid

Haaksbergen is ambitieus op het gebied van duurzaamheid: circulariteit is een belangrijk uitgangspunt. Inwoners delen steeds meer: van auto's tot grasmaaiers.

Belangrijke aanjagers van de circulaire Haaksbergse economie zijn de ondernemers die zich aanvankelijk in Stepelerveld vestigden. In de loop van de jaren '20 verspreidde het duurzame ondernemerschap zich over andere bedrijventerreinen binnen de gemeente.

Het Stepelerveld vormt binnen het dorp de grootste bron van werkgelegenheid. In 2030 is gebleken dat duurzaamheid niet een trend was, maar geleid heeft tot een duidelijke omwenteling in de maakindustrie. Bedrijven in het Stepelerveld zijn veelal spin-offs van innovaties die aan de Universiteit Twente zijn ontwikkeld.

Gemeente

In 2030 is de gemeente Haaksbergen vrijwel volledig digitaal geworden. Alle serviceverlening vindt online plaats. De vrijgekomen ruimte in het gemeentehuis wordt gebruikt als broedplaats voor de vele start ups.

DE JEUGD HEEFT DE TOEKOMST

Scenario 3: Duurzaam en sterk in de regio

Profilering: bruisend dorp
Mentaliteit: naar buiten gericht

Samenleving en welzijn

Haaksbergen is sterk georiënteerd op de regio. Samenwerking beperkt zich niet tot andere Twentse gemeenten, maar overbrugt ook de grenzen met Overijssel en Duitsland. De ambitie van Haaksbergen is om een sterk eigen profiel te combineren met goede, regionale samenwerking. Door voorzieningen meer regionaal te organiseren, is in Haaksbergen een kentering zichtbaar: er is weer ruimte om te investeren.

De toekomstvisie die in 2016 werd opgesteld door inwoners, verenigingen, ondernemers en de gemeente markeert een nieuw begin. Haaksbergen zet in op drie belangrijke zaken: (1) investeren in goede voorzieningen, (2) focus op duurzaamheid en (3) ruimtelijke samenhang.

Om de jeugd te behouden heeft Haaksbergen inmiddels ook een MBO-instelling die zich richt op het opleiden van professionals in duurzaamheid.

Haaksbergen is nauw met de regio verbonden door de aanleg van een light rail netwerk dat de verschillende Twentse, Achterhoekse en Duitse steden met elkaar verbindt. Door de goede voorzieningen en de aansluiting op het light rail net worden niet alleen de inwoners van Haaksbergen goed bediend. Haaksbergen is ook steeds meer een centraal punt voor inwoners van dorpen in de omgeving.

Ruimte en wonen

Gebaseerd op de toekomstvisie Haaksbergen 2030 is een ruimtelijk masterplan opgesteld. Hierin worden plannen beschreven om samenhang in de gemeente te bevorderen, ook wanneer de N18 de gemeente in tweeën deelt. Het masterplan zet niet alleen in op ontwikkeling van het centrum van Haaksbergen, maar geeft ook de overige kerkdorpen de aandacht die zij verdienen.

Eerste aandachtspunt van het masterplan was het verbeteren van de structuur van het winkelcentrum. Dat kenmerkte zich door gebrek aan kwaliteit, gebrekkige verbinding tussen de panden, blinde muren en rommeligheid. Een landelijk bekende architect bracht inventieve oplossingen waardoor het winkelcentrum nieuwe structuur kreeg en zijn oude allure herwon.

Haaksbergen kende al in 2016 relatief veel voorzieningen in vergelijking tot de grootte van de gemeente. Zo waren er in 2016 al een golfslagbad, een theater en een bibliotheek. Dit brede palet aan voorzieningen wordt verder uitgebreid met onder meer een groot sportcentrum en een bioscoop. Ook wordt meer geld gereserveerd voor het dagelijks onderhoud, waardoor het centrum een frissere uitstraling heeft gekregen.

De N18 en een nieuw light rail station hebben gezorgd voor een snelle verbinding met omliggende steden en dorpen. De zelfsturende auto's verzorgen verbindingen voor de grotere afstand rond Haaksbergen. Door de goede bereikbaarheid en de vele voorzieningen is Haaksbergen een aantrekkelijke gemeente in 2030. Wonen in Haaksbergen is goedkoper dan in steden als Enschede en Hengelo en dat trekt veel gezinnen die in Haaksbergen wonen en elders werken.

Het inwoneraantal is dan ook gegroeid sinds 2016. Deze nieuwe inwoners wonen in kleinschalige projecten die uit het ruimtelijk masterplan volgen: slimme spreiding over de kerkdorpen van de gemeente voorkomt vergaande vergrijzing van delen van de gemeente.

Economie en ondernemen

Haaksbergen profileert zich binnen de regio heel sterk als duurzaamheidshub: rondom Stepelerveld vestigen zich steeds meer duurzame ondernemers. Haaksbergen is in 2030 goed op weg een volledig klimaatneutrale gemeente te worden conform de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs uit 2015,

die in 2020 in Ottawa werden geactualiseerd. Haaksbergen zet in op een goede relatie met kennisinstellingen in Twente en weet hiermee klimaatneutrale technologieën de gemeente binnen te halen waardoor steeds meer banen voor hogeropgeleiden binnen de gemeente worden gecreëerd. Haaksbergen heeft zelf inmiddels een MBO-instelling, volledig gericht op het opleiden van specialisten in duurzaamheid. De duurzame bedrijven die zich in Haaksbergen vestigen, de Haaksbergse MBO-instelling en overige voorzieningen bieden extra werkgelegenheid.

Toch werkt een groot deel van de beroepsbevolking buiten de gemeente. De snelle verbinding via de N18 maakt dit mogelijk. Overdag is het daardoor rustig in Haaksbergen en het winkelaanbod is daardoor wat verarmd. Voor een dagje winkelen gaan Haaksbergenaren eerder naar steden in de omgeving. 's Avonds is het centrum van Haaksbergen een stuk drukker: de bioscoop en het theater trekt Haaksbergen veel mensen uit de omgeving die een avondje uit gaan. Dat heeft ook geleid tot een breder horeca-aanbod in de gemeente.

Ook de landbouw heeft zich in 2030 sterk ontwikkeld. De agrarische sector heeft zich gespecialiseerd in precisielandbouw. Door middel van sensoren, gps en digitale technieken houden landbouwers per vierkante meter bij wat de stand van het gewas is en passen daar de hoeveelheid kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen op aan.

Duurzaamheid

Er is een regionale triple helix op het gebied van duurzaamheid gerealiseerd: kennisinstellingen zoals de Universiteit Twente, lokale overheden en het bedrijfsleven werken nauw samen om de klimaatneutrale ambities te halen.

Binnen de regio – zowel Twente als over de grens met Overijssel en Duitsland – profileert Haaksbergen zich als duurzaam bedrijventercentrum. Groene bedrijvigheid wordt

DUURZAAM EN STERK IN DE REGIO

actief gestimuleerd en naar Haaksbergen gehaald. Het Stepelerveld is in 2030 een voorbeeld gebleken voor bedrijventerreinen in heel Nederland. Haaksbergen geldt landelijk als koploper. Duurzaamheid wordt niet alleen binnen de gemeentegrenzen, maar op regionaal niveau bereikt. Dat zie je terug in gezamenlijke investeringen in energievoorziening, elektrisch (openbaar) vervoer en grondstoffenrecycling.

Gemeente

De gemeente Haaksbergen is besluitvaardig en initiatiefrijk. Zij streeft naar stijl en allure voor Haaksbergen. Dat betekent ook dat het wel iets mag kosten.

Scenario 4: Buiten wonen

Profilering: groene oase
Mentaliteit: naar buiten gericht

Samenleving en welzijn

In 2030 is Haaksbergen onderdeel van de regio en heeft vergaande samenwerkingen op het gebied van voorzieningen doorgevoerd. Door de komst van de N18 werd Haaksbergen aantrekkelijk voor jonge gezinnen. De zelfsturende auto maakt grote mobiliteit mogelijk. Haaksbergen is hiermee steeds meer een woongemeente voor forensen geworden. Zij zien Haaksbergen als een rustig en veilig alternatief voor grotere steden in de omgeving. De aandacht voor duurzaamheid spreekt hen ook aan.

Door de komst van jonge gezinnen neemt de druk van vergrijzing af en is er meer ruimte om te investeren in goede voorzieningen. Haaksbergse scholen hebben een hoge kwaliteit en de openbare ruimte wordt goed onderhouden.

In Haaksbergen spelen veel kinderen op straat en ook vermogende ouderen vestigen zich steeds vaker in Haaksbergen. Haaksbergen biedt rust, ruimte en dorps karakter én goede voorzieningen.

De voorzieningen in Haaksbergen zijn vooral gericht op comfortabel wonen: er zijn veel winkels en een wekelijkse biologische markt die voorzien in de dagelijkse behoeften. Voor voorzieningen zoals een bioscoop en een bruisend nachtleven zijn de inwoners van Haaksbergen aangewezen op grotere steden in de omgeving. Overdag en in het weekend ook 's nachts verbinden autonome elektrische bussen Haaksbergen met steden als Enschede en Hengelo.

Ruimte en wonen

De N18 is een levensader voor de gemeente gebleken: door de goede bereikbaarheid en makkelijke zelfsturende mobiliteit stond Haaksbergen opeens op de kaart als aantrekkelijke woongebieden. De markt trok snel

aan. Al in de eerste jaren na de oplevering van de weg ontstond er krapte op de huizenmarkt.

De komst van vermogende ouderen en jonge gezinnen vroeg dus om uitbreiding van het woningaanbod. Om het dorps karakter eer aan te doen kiest men voor kleinschalige, maar hoogwaardige bouwprojecten die de verschillende kerkdorpen aanvullen. De nieuwe bewoners van deze huizen en buurtbewoners worden nauw betrokken bij het bouwtraject, zodat individuele wensen kunnen worden gehonoreerd. Al deze nieuwbouwhuizen zijn energieneutraal en integreren slimme oplossingen voor water- en grondstoffengebruik.

Haaksbergen is een groene, rustige gemeente. De prachtige omgeving van Haaksbergen wordt steeds meer ontsloten. De (nieuwe) inwoners van Haaksbergen vroegen om goede recreatiemogelijkheden. Nu zijn er wandel- en fietsroutes, sommige speciaal voor kinderen, en uitspanningen waar men in alle rust kan genieten van de omgeving. Ook aan de jeugd en jonge ouders is gedacht: in de bossen vindt men avontuurlijke stormbanen om te trainen. Het uitgangspunt is wel dat de ecosystemen niet aangetast mogen worden door toerisme.

Economie en ondernemen

De meeste inwoners van de gemeente werken elders. Maar door de groeiende groep vitale ouderen bloeit de informele economie in Haaksbergen. Vrijwilligerswerk en verenigingen maken Haaksbergen voor een belangrijk deel tot de groene, kleinschalige gemeente die zij is. Toch mengen oorspronkelijke groepen inwoners niet gemakkelijk met groepen nieuwkomers. Zo ontstaan nieuwe gemeenschappen, die deels langs elkaar leven.

Toerisme is wel sterk aangetrokken. Historische natuurwandelingen, e-bike tours en een bezoek aan de watermolen worden vaak afgesloten met een lunch of diner in één van de nieuwe

horecagelegenheden. De sterke focus op duurzaamheid van de gemeente is ook in het toerisme terug te zien. Ecotoerisme is het uitgangspunt en uitspanningen serveren biologisch eten uit de omgeving.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is belangrijk voor Haaksbergen en haar inwoners. Dat blijkt al uit de vele biologische streekproducten die op de lokale markt worden aangeboden. Boeren zijn zich steeds meer gaan toeleggen op duurzame landbouw. Natuurbehoud met oog voor biodiversiteit en de culturele waarde van het landschap staan voorop in Haaksbergen.

Oude en nieuwe inwoners genieten van de groene omgeving. Door sterk in te zetten op natuurbehoud en -ontwikkeling, wordt de omgeving van Haaksbergen steeds vaker bezocht door natuurliefhebbers.

Gemeente

De gemeente Haaksbergen heeft sterk ingezet op natuurbehoud, natuurontwikkeling en het versterken van de woonallure van Haaksbergen. Die versterkte woonallure heeft er toe geleid dat sommigen Haaksbergen inmiddels als het villadorp van Enschede kenschetsen.

BUITEN WONEN

Futureconsult
Cruquiuskade 309
1018 AM Amsterdam
020-3203100
www.futureconsult.nl